

Olcay BORATAV

Doç. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sanat ve Tasarım Fak., olcay.boratav@hbv.edu.tr, Ankara-TÜRKİYE,

ORCID: 0000-0003-4116-8603

SERAMİKTE GÖRSEL KİMLİK VE ESTETİK ARAYIŞLAR

Özet

Bu çalışmada seramiğin diğer disiplinler arası ve teknoloji etkileşimi sonucu oluşan yansımaları, kazandığı kimlik ve aktarımlar ele alınmış, sanat olgusunun etkili biçimde izleyici ile nasıl buluştuğu ve vurgulandığı, yeni arayışlarla da geleneğin inşa edilebilirliği üzerinde durulmuştur. Bunlar, farklı uygarlıkların gelişim evreleri sürecinde bazı değerleri yitirmeleri, birey ve toplum üzerinde bıraktığı izlerin plastik ve görsel sanatlara yansımaları şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Sanatsal yaratılanlara bakıldığında etkileşim ve etkinlikleri açısından; estetik, sanat felsefesi, sosyoloji ve psikoloji gibi birçok farklı disiplini kaynak aldığı görülür. Günümüzde ise bu duruma bilimsel ve teknolojik gelişmeler de eklenerek birkaç sanat disiplininin de birlikte kullanıldığı, farklı materyallerin denendiği ve yeni anlatı biçimleriyle sergilendiği görülmektedir. 3D teknoloji kullanımı ve yazılımı ile kolay, çabuk bir şekilde heykelsi nesne oluşumları gibi çalışmalar ile bazı sanatçıların ürünlerinin yaratılmasında kullandıkları teknolojik yeniliklere de değinilmiştir. Sanatçının farklı ifade biçimleri ve yeni teknik deneyimlerle ürettiği sanat nesnelere ile estetik boyuta bakış sağlanmıştır. Sanatçının içselleştirdiklerinin estetiğe dönüşümü, günümüz sanatı kazanımları ve etkileşimi vurgulanmıştır. Sanat ve sanatçı ikileminde estetik, görsel kimlik, değer olarak güç kazanımı, sanatçının ortaya koyduklarına yüklediği tüm değerlerin izleyicide uyandırdığı güzel algısı ile öne çıkarılması ve alıcının estetik yoluyla ruhsal doyuma ulaşmasının önemi aktarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Seramik, Görsel kimlik, Teknoloji, 3D, Estetik.

VISUAL IDENTITY AND AESTHETIC SEARCHES IN CERAMICS

Abstract

In this study, the reflections of ceramics dec as a result of interdisciplinary and technological interaction, the identity and transfers it has gained are discussed. It is emphasized how the phenomenon of art effectively meets and emphasizes the audience, and the constructability of tradition is emphasized with new pursuits. These are manifested in the fact that different civilizations lose some values in the process of their stages of development, and the traces left on the individual and society are reflected in plastic and visual arts. When looking at artistic creations, it is seen that it takes many different disciplines such as aesthetics, art philosophy, sociology and psychology as sources in terms of their interaction and effectiveness. Nowadays, scientific and technological developments have been added to this situation and it is seen that several art disciplines have been used together, different materials have been tried out and exhibited with new narrative forms. Studies such as sculptural object formations in an easy, quick way with the use of 3D technology and software, as well as technological innovations that some artists use to create their products, were also touched upon. A view of the aesthetic dimension is provided with the art objects produced by the artist with different forms of expression and new technical experiences. The transformation of what the artist has internalized into aesthetics, the achievements of today's art and its interaction are emphasized. In the art and artist dilemma, the importance of aesthetics, visual identity, gaining power as a value, highlighting all the values that the artist places on

what they reveal with the perception of beauty that they evoke in the audience, and achieving spiritual satisfaction through the aesthetics of the recipient has been conveyed.

Keywords: Ceramics, Visual identity, Technology, 3D, Aesthetics.

1. Giriş

Doğada oluşan değişimin kalıcılığı, doğanın yaratıcı gücü ve bizlere bıraktıkları, insanoğlunun dış etkenlere duyarsız kalmamasını sağlamıştır. Bilinmeyene karşı içgüdüsel olarak ortaya koydukları ile üstünlük kurmaya çalışması, ritüellerde, çeşitli belgeler üzerinde yaratılan sembollerde görülmüş, güç ve değer kazanmasında etkili olmuştur. Kendini, doğayı, dünyayı ifade etme aracı olarak yakaladığı deneyimini sanatsal nesnelere ortaya koymuş, nesne ise iç ve dış arasında bir köprü görevi görmüştür. Tarihsel süreçte karşımıza çıkan ve sanatın doğuşunu gösteren çeşitli nesnelere, aynı zamanda sanatsal değer niteliği taşımakta olan estetik kazanımlarla ifade bulmuştur. Kagan'ın "Dünyanın insanlar tarafından estetik özümlemişinin toplumda sanatsal kültürün gelişmesinin ve yapısının genel bilimi" (Kagan, 2008: 17) olarak tanımladığı estetik, karşılaştığımız bilimsel, teknolojik gelişmeler doğrultusundaki arayışlar ile bu sürecin bir devam niteliğinde olduğunun göstergesidir.

"Antik çağda estetik ve güzele ilişkin düşünceler, daha çok ahlak ve devlet işlerini düzenlemek ve yürütmek için politika ile birlikte dile getirilmiştir. İlk kez güzellik kavramını ortaya koyan Platon'la ise anlamı "duyulur algı" (Arat, 1987: 39) olarak ifade kazanmıştır.

Sanat için yapılan araştırmalar ve resimlemeler derin bir inanç sistemi ile dinsel törenlerin anlatımında, öykülerde, fresklerde, tahta levhalarda ya da seramik kaplar üzerinde aktarım dili olarak anlatı bulurken, bu resimlemeler ve süslemeler, kelimeler kadar güçlü anlamlar taşımaktadır.

Seton Lloyd'un "Anadolu topraklarında Çatalhöyük'te yapılan kazılarda ulaşılan duvar resimleri ve çeşitli süslemeler, insanların yaşam biçimlerinin hızla şaşırtıcı kültürel inceliğe ulaştığını göstermektedir" (Lloyd, 2007: 24) ifadesi, formların yüzeylerindeki ve duvarlarda gördüğümüz ifade biçimlerinin belirli bir düzen, bir sıralanım içinde olduklarına kanıt niteliğindedir.

Antik Ege dünyasında da zaman içinde değişen siyasi, sosyal, ekonomik nedenler sonucu son üç yüzyıl boyunca özellikle Ege-Akdeniz havzasında, siyasal ve ekonomik gelişmeler olmuştur. Bu gelişmeler doğrultusunda "yeni ticaret kolonilerinin kurulması, yeni doğal kaynakların keşfi, buna bağlı olarak toplumlardaki yaşam biçimi ve düşünce değişiklikleri, seramik üretiminde eğilimlerin farklılaşmasına yol açmıştır" (Çizer, 2014: 29).

İnsan bilincinin oluşumu ve gelişiminde izlenen seramik üretimindeki eğilimler doğrultusunda, kaplar üzerindeki bezeme örnekleri bir göstergedir ve daha çok ilerleme olduğu gözlenmiştir. Aynı şekilde yüzey üzerindeki doku, hareket, renk arayışları ile yaratılan, ortaya konan sanatsal nesnelere, güzel anlayışını ve estetik arayışları da ön plana çıkarmıştır.

Mengüşoğlu'nun "her çağın kendine özgü sanatı oluşurken, eski çağların sanat eserleri ise yenilerine etkir, sanat tarihçi, bilim adamı sıfatıyla bir çağın sıfatını taklit ederken, onda geçmişin öğelerini arar; eseri meydana getiren sanatçının kendisi için bu öğeler artık eskiye ait değildir, yeni görüş ve kavrayışlarla yaratılmıştır" (Mengüşoğlu, 1983: 225) sözleri de bu durumu destekler.

Geçmiş örneklerdeki estetik arayışlar ve bunlar ile ilgili çözümlenmeler, zanaatkar ve sanatçıların etkisinin oldukça fazla olduğunu göstermektedir. Farklı dönemlerde yaşamış sanatçılar, her olguya farklı bakmayı ve yaklaşmayı bilmişlerdir. Böylece başka dönemlerden, kendilerini ifade etmeyi sağlayacak bazı öğeleri, değerleri ayıklamışlardır. Sanat doğaya bağlı olarak ortaya konurken, yerini bir süre sonra yaratıcılığa bırakmıştır. Örneğin: Japonya'da estetik

kavramı, doğanın bütünlüğünü vurguladığı için günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası olarak görülmektedir. Bugün batı, Japon sanatında hayran olduğu ve etkilendiği pek çok tarz yakalamıştır.

Tarihsel süreç, aslında sanatın kendini öncekiler ile beslediğini gösterir. Bazen daha iyi ya da farklı bir ifadeye duyulan gereksinim ile kendinden öncekileri sorgular, yeni oluşumlara farklı yorumlara geçiş sağlar. Sanatın kendini aktarabilmesi, başka tanımlarla gerçekleşir. Kendi geçmişinden beslenmesi ile büyüyebilir, gelişebilir. Sonraki süreç yine kendini tüketerek, yenilemesidir. Yeni arayışların sanata aktarımında Rönesans ya da diğer adıyla yeniden doğuş örneğinde klasik metinler yanında sanatta, bilimde yeniden keşfetme, yeniden uygulama olarak aktarımlar görülmektedir. Gökberk'in ifadesinde de "İstanbul'un düşmeden önce İtalya'da hümanist çalışmaların başlamış olması, Bizans'ın yıkılması ile çok sayıda Bizans bilgininin İtalya'ya gelmesi, kökleri 14. yüzyıla uzanan ve kendisi artık ortada olan bir akımı beslemiş, hızlanmasında rolü olmuştur denilebilir" olarak yer almıştır (Gökberk, 1985: 196).

Leonardo da Vinci, araştırmaları ile inceledikleri konuları resme yansıtarken, sanatı ve bilimi bir noktada buluşturarak, yaratım sürecinde yaşadığı dünyayı değerlendirip, yorumlamıştır. Bu durum kendi içinde hem nesnel hem de toplumsal bir içerik barındırmıştır. Böylece sanatçı, kendi yarattığının artık dışında değildir. Sanat yapıtı, yinelenemediği için, yeri doldurulamaz. Güzellik anlayışı ve estetik arayışlar, Rönesans ile değişim gösterip, yeni teknik ve buluşlar ile belirginleşmiştir. Bilimsel ve teknik gelişmeler sonucunda yazın alanının ön plana çıkması, konu aktarımlarında ve düşüncelerde yenilikçi nitelik taşımasıdır.

Bu durum, sanatçı ve yazarları sadece toplumun isteklerini aktarmaya yöneltmiştir. Yapıtlar, toplumsal bir gerilim, bir kaos ve karşıtlık içinde olurken, yeni arayışlara yönelme isteği, önce doğada, sanatta ve bilimde öze inme gereksinimini doğurmuş, bu durum özgür düşüncüyü, sürekli incelemeyi, yeni sanat anlayışını getirmiş, geliştirmiştir. Tarih öncesi mağara resimleri ile başlayan, insan yaşamını etkin kılan, toplumlar arası bağlantıları resim, seramik, heykel vb. ile sağlayan sanat, işlevini yeniden oluşturmuştur. Tarihte bilinen kültürler, kendinden önce gelen kültürlerin katkı ve etkisiyle zenginleşmiştir.

Günümüzde başka kültürlerin incelenmesini değerli kılan ilk neden, onları kendi yaşam koşullarında tanımak, ikinci neden kendi kültürümüzü derin ve gerçekçi bir biçimde anlamının yolunun öteki kültürleri incelemekten geçmesidir (Lewis, 2007: 60).

Bugün farklı kültürlerin ve ideolojilerin yerini alan sanat, toplumsal yaşamın şekillenmesinde plastik, görsel vb. sanat dallarındaki etkinliği ile değer bulurken, bu bağlamda sanatçıya daha çok görev düşmektedir. Sanatçı ya da yaratıcı, geleceği biçimlendiren kimliği ile önce bireyi sonra toplumu duygu ve akıl yönünden harekete geçirebilendir. Sanat, belirli bir tarih sürecinde ya da dönem içinde ortaya konmaktadır. Bu da onu daha ileriye götürmektedir. Günümüz sanatının yoğun ve baş döndürücü bazen şaşırtıcı durumu, sanatçıyı çok farklı teknik ve bilim harmanı ile karşılaştırmaktadır. Bilgisayarın tüm sanat alanlarına girmesi sanatçıyı sanal gerçeklikle tanıştırmış, yapay yeni öğeler oluşturulmuş, bilginin dinamikliği, akışkanlığı sanat alanını dijital kapsamda genişletmiştir. Bu kapsam doğrultusunda toplumlar sisteme dayalı bir oluşum içinde yer alırken, sanat mevcut teknolojinin mümkün kıldığı belirli biçimsel varyasyon türleri ile ve estetik kategorilerin çeşitliliğinde gelişim göstermiştir. Biçimsel varyasyonda bir nesnenin, bir boyutun veya bir rengin değişebilmesi için bugün dijital araçların ve makinelerin hala belirli sınırlamaları ve eğilimleri bulunmaktadır. Ancak 3D teknoloji kullanımı ve yazılım ile kolay, hızlı heykelsi nesne oluşumları sağlanırken, bazı sanatçıların ürünlerinin yaratılmasında kullandıkları teknolojik yenilikler, bakış açısının farklı boyuta evrilmesine etkimıştır. Geleneksel üretilen formlar dışında, ortaya konulanları ve ifade biçimlerini sorgulayan izleyici açısından, yeni ürünlerle kazanılan estetik boyut yeni bir bakış sağlamıştır. Bu durum sanatçı bakış açısıyla paradoksal bir şekilde, yeni teknolojileri daha geç benimseyenler açısından çok farklı şekillerde kullanımlara ve aktarımlara yol açabilmektedir.

2. Toplumların Sisteme Dayalı Sanat Arayışı

Sisteme dayalı bir sanat türü meydana getirebilmek matematik, biyoloji, çevre gibi bazı oluşumların sistemlerinden yararlanmayı gerektirmiş ve algoritmik yaratılan, tanımlanan bilgisayar programı ile oluşturulmaya çalışılmış bu gibi sistemlerden yararlanmak, sisteme dayalı bir sanat türünü doğurmuştur. Bu sanat oluşumunda sistemin iyi kurgusu ile basit, yalın ya da kaotik durumlar oluşabilir, aynı zamanda sanatçının kurgusu sonucu oluşturduğu formüller, sistemin daha sonra kendi kendine çalışmasına olanak yaratır. Bu sistemin kolay erişim sağlaması ve dağılımı sebebiyle, yeni sanatsal ifade biçiminin ortaya çıkması da sağlanmış olacaktır. Fotoğraf, heykel, resim, grafik, film, seramik gibi alanlarda dijital sanat uzmanları ve onların deneyimleri, yeni yaratıcı süreçleri bizlere göstermekte ve görsel algı ile ilgili yeni konulara ışık tutmaktadır. Bu yaşanan süreç, estetik bakış ve arayışlarda değişikliklerin yaratılmasında etken olmuştur. Sanat ve teknoloji birlikteliği, içinde yaşadığımız dünyayı tanımlayıp yeniden şekillendirmeye devam ederken, daha sağlam bir zeminde tüm anlayış, görüş ve düşüncelerimizi, bildiklerimizi yeniden hayal etmemizi sağlayarak, sınırları zorlamaktadır. Yeni buluşlar, deneyler, zihin, beden ve dünyanın kendisi, çok daha farklı bir alana ve yeni kurallara yer açmakta, yol almaktadır.

Günümüz sanat alanında yaşanan değişimler izleyiciyi içine almakta ve çok farklı boyuta taşımaktadır. Son zamanların başarılı dijital sanatçısı olarak ifade edilen Refik Anadol'un makine sergileri bu anlamda örnek gösterilebilir. Çalışma "Çeşitli mimari stilleri ve hareketleri temsil eden üç milyondan fazla görüntüden oluşan bir veri seti üzerine kurulmuş makine öğrenimi ve algoritmaları kullanan sürükleyici, dijital bir deneyimdir" (Zandl, I., 2019, Sep. 10, Arthouse Nyc. Best Digital Art In The World, Art & Design).

Bugün sanat kültürlerarası etkileşim sayesinde, topluma yardımcı olmaktadır. Çeşitli sanat dallarını gerçek değerleri ile anlayıp kabul eden toplum, bu değerleri yaşam biçimine aktarabilen toplumdur. Birey, bilimsel araştırmalar ve deneyimlerin gerçeği, yararlıyı ve işlevsel olanı aramasıyla, sanatsal uğraşlarında da bu arayışlara yönelmeyi ve ilgi duymayı sürdürecektir.

2.1. Seramikte Teknolojik Yansımalar

Kil, tarihsel süreçte çeşitli amaçlarla kullanılmıştır. İnsan ve doğa arasındaki ilişkiyi en belirgin şekilde ortaya seramik nesnelere koymaktadır. Pişirildiğinde sertleşebilen, aynı zamanda işlenebilen, yumuşak bir malzeme olan kil, bazen bir alet, bazen de bir süs eşyası, bir eser görevini üstlenmiştir. Geçmiş dönemlerde ise sanat-el sanatları-modernizm olarak süregelmiş ve sonrasında, Stüdyo El Sanatları'na evrilmiştir. Artan popüleritesi ile güzel sanatlar alanının önemli bir parçası haline gelmiş, yaratılmış benzersiz nesnelere olarak, güzel sanatlar alanında kendine yer bulmuştur. Seramik sanatsal alanda, yarattığı canlılık ve oluşturduğu tarz ile görsel çekiciliğe ulaşmıştır. İlk etapta işlevselliğine odaklanılarak yapılan seramik nesnelere ile el sanatları arasında oldukça geniş bir ayırım oluşmuştur. Bugün bazı sanatçılar geleneksel teknikleri kullanarak ürün ortaya koyarken, bazıları da yenilik aramaya, denemeye, seramik kültürü içine yerleşmiş ilkeleri sorgulamaya ve seramiğin bilinmeyen alanlarını keşfetmeye çalışmaktadır.

Üretilen ve yaratılan seramik eserler, farklı görsel kimlikleri ifade eden çeşitli formlarda ve teknik çözümlenmelerde somutlaşan estetik bir zenginlik sergilemektedir. Seramik sanatçısı, biçim ve teknik gibi temalara bağlı kalmadan kendi karakterini koruyarak, daha sentezci biçimlemeye yönelmektedir. Son yıllarda seramik, güzel sanatlar alanında yeni bir stil edinerek, benzersiz sanat eserleri olarak kabul görmektedir. Seramik için bilimsel ve teknolojik gelişmeler, kullanım alanlarında da farklılık yaratmış, bilim-teknoloji birlikteliğinin işlevi ile yeni sanatsal yaratılar meydana gelmiştir.

Sanatçılar son zamanlarda bilim, sanat, teknoloji ve duygusal algıyı bir araya getiren yenilikçi parçalar tasarlamaktadır. Sesli heykel baskılar, soyut sanatı ifade eden ünlü sanatçıların heykelleri ya da büyük boyutlu heykellerin minyatürlerinin yapılması gibi örnekler, 3B sanat eserlerini düşündürücü ve ilgi çekici olarak karşımıza çıkarmaktadır. Bugün 3 boyutlu baskı sanatı senaryo, antik heykeller, bio-dijital canlı heykelleri, müze sergilerini, ticari

sergiler için dekorları ve eğlenceyi kopyalamak için kullanılmaktadır. Seramik 3D baskı bugün ve gelecekte büyük potansiyele sahip malzemelerdendir. Kil ve seramik için 3 boyutlu yazıcıların bulunduğu uygulama ile sektörde 3 boyutlu prototipler, geniş bir şekilde kullanılmaktadır. 3B yazıcılar, 3B sanat ürünü yaratmak için naylon tozu, ABS plastik, polikarbonat, ahşap, alüminyum, seramik malzemeler, filament , reçine ve alçı tozu gibi malzemeler kullanırlar. 3D yazıcıları, bir sanat eseri haline getiren çok küçük ayrıntıları yazdırabilme özelliğinden ötürü bugün pek çok noktada kullanım açısından tercih edilmektedir (Görsel 1).

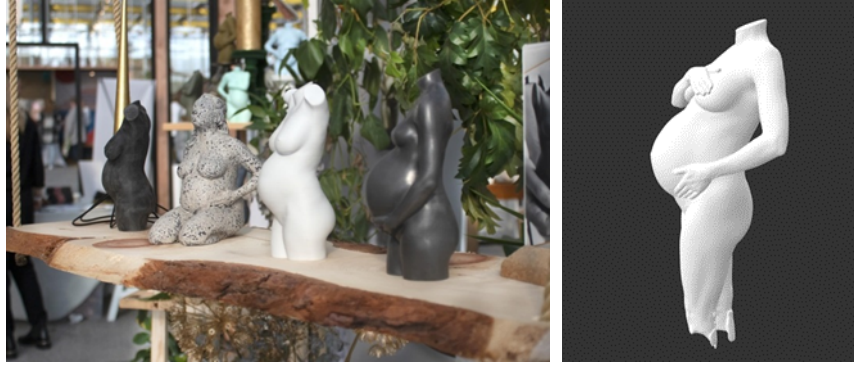
Görsel 1. 3 Boyutlu Seramik Baskı Örnekleri

3D tarama teknolojisinin günümüzde sanat ve tasarım alanlarında yaygın kullanımı, taranması zor yüzeyleri ve hemen hemen her şeyi dijitalleştirebilir cihazlar olması nedeniyle, kapalı veya açık ortamdaki doğal şekilleri kolayca yakalaması ve toplanan 3B verileri doğrudan sahada işleyebilme özellikleri ile dönemsel değer taşıyan bazı çalışmalara kaynaklık etmiştir. Bu açıdan Delfware dönemini yansıtan vazolar örnek gösterilebilir. Yapılandırılmış ışık tarama teknolojisi ile son derece hassas sanat nesnelerinin taranarak, yüksek çözünürlüklü ölçümler eldesi ile tarama sonrası, CNC frezeleme kullanılarak bir seramik kalıbın yapıldığı ayrıntılı bir model oluşturulmuştur. Böylece seramik nesne modellenerek dekorlamadan sonra sırlanıp, pişirilmiştir. Bu şekilde 17. yüzyıl Delfware dönemi vazoları oluşturulmuş, her açıdan orijinallerine benzetilerek, tarihe ışık tutulmuştur (Perera, L. M., Artec 3D, Erişim:19.06.2021).

3D modelleme, kendisiyle birlikte gelen yaratıcı süreçleri desteklediği için tasarım düşüncesini kolaylaştırır. Aslında ifade, sadece sanat eserleri yaratmanın ötesine geçebilir; gerçek dünyadaki sorunlara çözümler sağlayabilir, sanat alanında sağladığı ve sağlayacağı yenilikler ve gelişmeler, sanatın 3B ile nasıl ilerlediğini daha derin gösterir.

Bir 3D yazıcıyla yapılmış sanatsal derinlik taşıyan seramik nesnelere, bazen geometrik bir soyutlama bazen de Picasso'nun kübik çalışmalarından esinlenilerek yapılmış bir vazonun uyarlaması ya da 3D tarama ile bir kadının hamileliğinin dijitalleştirilmesi ve bunun sonucunda saklanacak bir heykelciğin yaratılması olarak yaşam bulabilir.

Bugün Marije Van Der Windt ve tasarımcı Katja Van Groningen'in girişimleriyle, oldukça özel ve dikkat çekici anı heykel çalışmaları gerçekleştirilmiştir. 3D tarayıcı ile yüksek çözünürlüklü taramalar sağlanarak, verilerin işlenmesi ve 3D baskı aşamasından sonra 15 ila 20 santimetre arasında değişen boyutlarda hamile kadın heykelcikleri yapmışlardır (Görsel 2). Ortaya çıkan heykelcikler anne adayları tarafından, vücutlarındaki değişiklikleri yakalamak, bebekleri için bu sürecin hatırasını canlı tutmak ve anı olarak saklamak gerekçesiyle tercih edilmektedir(Perera,L.M.).

Görsel 2. Artec Eva ve Dijital Hamilelik

Seramikte dijital devrim olarak anılan 3D teknolojisi ve kullanımı, yazılım ile el işçiliğinin zor yönlerini kolayca yöneterek elde edilebilecek geniş olasılıklar sunmaktadır. Bugün çökme riski düşük olan 3D baskı için özel olarak formüle edilmiş yeni kil karışımının geliştirilmesi, geometrik bir yapıdan kolay ve çabuk bir şekilde heykelsi görünüm kazandırıp, şekilleri çeşitlendirebilmektedir. Nesnelerin kalınlığının aynı olması, dolguyu kontrol etme, düşük çökme riski taşıması, sanatçı açısından önemlidir. Böylece sanatçı, tamamen post yapım aşaması içinde olacaktır.

3. Seramikte Görsel Kimlik ve Estetik Arayışlar

Seramiğin varoluşunun önemi, arkeolojik alanlardaki buluntular olarak görülmesi değildir. Çağdaş seramik sanatının değer artışı, sanat piyasasında kabul görmesi, sergilenmesi, müzelerin seramik objelerle ilgilenmesi ve mekanların sanat eseri olarak satın alınması ile ilintilidir. Seramik sanatçısı, kendi sanatsal arayışını ve yaklaşımını, ortaya koyduğu ürünlerde gösterirken, istediği şekilde izleyiciye ulaşacağı belirli bir dil belirler. Çağdaş seramikte yeni bir pencere açabilmek için farklı arayışlar ve seramik deneyler oluşturulmaktadır. Bu çalışmalar ve arayışlar doğrultusunda seramik objelerin değeri oldukça artmış, koleksiyonerler tarafından aranmasında etken olmuştur, sürecin işlemesi seramiği daha da değerli kılmış ve kılacaktır.

Birçok tasarım ve sanat dalında işlevsel açıdan belirlenmiş bir sanat değerinin kullanımı, bir kültürün belirli bir estetiğinin beğenilmesi veya ona bağlı kalınması şeklinde ifade bulabilir. Çağdaş anlamda estetik değer, belirli bir stil veya tasarıma atıfta bulunmak için kullanılabilirlik anlamını taşıyabilir. Yirmi birinci yüzyılla birlikte, estetik yoruma yönelik yeni tutumlar meydana gelmesiyle bu doğrultudaki Post modern estetik görüşler, sanatın taşıdığı anlam yerine, çıplak durumu ve duysal deneyimiyle daha çok ilgili olup, estetik sözcüğünü duysal köklerine geri döndürür. Tek bir evrensel estetik ve sanatsal sunumun felsefi anlayışıyla ilgilenmek yerine, varoluş durumuyla daha çok ilgilenir. Özellikle sanat ve tasarım alanında bilinen nesnelerin beklenmedik şekillerde kullanımı ile formların anlatım diliyle örtüşmeyen estetik yorumlamaları deneyimler, özendirir.

Bir felsefe olarak estetik, birçok düşünür tarafından postmodern çağda farklı bir şekilde anlaşılma ve anlamlandırılmaktadır. Artık estetik, o anı ifade eden ve deneyimletendir. Kültürlerdeki çeşitliliği besleyen kültürel normlar yanında ahlaki temeller, estetik değerleri de farklılaştırmaktadır. Estetik değerlerin gelişimi, resim, seramik, heykel ve mimari öğelerde kendini daha çok göstermektedir.

Estetik, gündelik yaşamın görünüşte basit eserlerinden mimari ve tasarımın kendi kendini kanıtlamış karmaşıklıklarına kadar, modern yaşamın her alanında karşımıza çıkmaktadır. Modern deyişle, sanat felsefesinin bu tür pratik yorumları genellikle uygulamalı estetik olarak anılır (Ford, P. 2009)

Çömlekçiliğin bir sanat biçimine dönüşerek, mitolojik tasvirlerin ve rengin eklenmesinden sonra günümüz seramiği, kaliteli surlar ve cesur motiflerle farklı bir moderniteye bürünmüştür. Çağdaş kültürü yansıtan etkileyici seramikler ve yorumlamaları, bazen eklektik kültürel referanslarla ifade bulur. Dinsel ifade biçiminden, orta çağ ahşap

oymacılığına, çağdaş ürünler üzerinde kullanılan sembollere, çömlekten porselene, ortaya konan tüm sanat nesnelerinde bir hikaye, bir anlatım gücü vardır.

Philip Eglin'in seramikleri de bu anlamda "yüksek kültür" ile "popüler kültür" ün mükemmel bir şekilde yan yana gelmesi olarak ifade bulmaktadır (Görsel 3, 4, 5). Sanatçının çalışmaları Post-modern estetik, popüler kültür ve seramik tarihinden yüksek sanata ve Gotik Madonna'lardan 1950'lerin Soyut Dışavurumcu ressamlarına kadar birçok kaynağa dayanır. Heykellerinde genellikle kola şişeleri veya atık plastikler gibi günlük nesnelere kalıp alınmış parçalar ve grafiti öğeleri bulunur (The Scottish Galery). Çalışmalarındaki post-post-punk heyecanı taşıyan metinler ve desenlerle kaplanmış tarihsel imgelerle belirli bir anlatı bulunması, daha parlak bir bakış açısı ile yeni bir teatrallik ve artırılmış arzu edilebilirlik kazandırmış olabilir (Roberts, S., 2017. 07. 24)

Görsel 3,4,5. Philip Eglin , Seated Nude, 2006 , Calais Lille 2019, Peekaboo Madonna and Child

Uluslararası Seramik Bienalleri, Uluslararası çağdaş seramik festivalleri, kültürel mekânlardaki sergiler ve etkinliklerle, Çömlekçilik Müzeleri ve Sanat Galerileri, genellikle birlikte çalıştıkları sanatçıların çeşitliliğini vurgulayarak, görülecek ve keşfedilecek çok şeyin varlığını ortaya koymaktadırlar. Aynı zamanda yenilikçi ve yaratıcı yeni nesil sanatçılar, tasarımcılar ve yapımcıları da bir araya getirmektedir. Bu alanlarda meydana gelen etkinlikler ile kil malzemesini araştıran, keşfeden ve zevk veren çalışmalar sonucu seramiğin, çanakdan daha fazlası haline geldiği heykel, yerleştirme ve hatta resim dünyasına geçilen ortamların sağlandığı görülür (Görsel 6, Görsel 7).

Görsel 6 ve 7. Roberto Lugo, Yo Soy Boricua: Bir DNA Çalışması , 2019, Li Hongwei, Allegory of Balance, Xuan- Porcelain and Stainless Steel

Kültürel ve sosyal perspektiflerin araştırılması, izleyici bakış açısında merak ve empati uyandırır. Yirmi birinci yüzyılın başlarında sanatçıların, geleneksel bakış açısını birçok yenilik için bir sıçrama tahtası olarak kullanması çağdaş, izleyiciye ulaşabilen, daha anlamlı tartışmalara yol açan, yeni bakış açıları kazandırmıştır. Bu bakış açısına göre yaratılan eserler, seramik alanına zenginlik ve çeşitlilik katmıştır. Gotlieb 'in de değindiği gibi "geçmişin katı

kategorileri ve ilkeleri, geçmişte kalmaya başlamıştır. Eleştirmenler ve küratörler arasında aracın sanat mı yoksa zanaat mı olduğu tartışması devam etmekte, ancak yeni nesil sanatçılar arasında kil üzerine daha az tartışma görülmektedir” (Gotlieb, R., Son Düzenlenen 2015, March, 4 Contemporary Ceramics. The Canadian Encyclopedia).

3.1 Sanat Seramiği ve Sanatçılardan Seçkiler

Çağdaş sanat alanı çeşitli yapımları kapsamaktadır; işlevsel ve işlevsel olmayan etkileyici, boyutlandırılmış çalışmalar ve heykellerle farklı bakış açıları yakalama isteği uzun süredir devam etmektedir. Bu arayışlar ile ve bunlar üzerindeki kurulum çalışmaları yanında sahaya özgü müdahaleler, geçici, uygulanabilir parçalar biçiminde ve katılımcıların sanat projeleri ile birleştirilmiştir ve birleştirilmeye devam edecektir.

Seramik ürünler, yaşamın içinden gelmektedir ve yaşamın bir yansımasıdır. Seramik, aynı zamanda birey ve toplumu eğitmede en etkin araçlardan birisidir. Eğitsel anlamda kazanılan edinimler, belirli bir amaç doğrultusunda ilerleyerek ortaya çıkar.

“İnsanın, pratik yaşam etkinliği içinde edindiği deneyimler çoktur. Kişisel deneyimler sonludur, zaman ve mekan ile sınırlıdır. Aslında yaşamamış olduğumuz şeyler, bizden sonrakilerin yaşayabilmesine olanak verir” (Kagan, 2008: 445).

Seramik, kullanılan malzemeler yanında yeni teknik arayışlar, farklı kullanım alanları ve geleneksel-modern birlikteliğinin ortaya koyduğu uygulamalar ile sanatsal boyutta da önemini korumaktadır.İngiliz sanat tarihçisi Clare Lilley, seramiklere yönelik küresel algının değişmesinde ve yüksek sanat statüsüne yükselmesinde, binyılın başından beri bu tür eserlerin sergilenmesi noktasında oluşan etkinin önemine dikkat çeker (Lilley, C., 2020. 02. 18).

Sanatsal boyutta ortaya konan, sanatı çevreleyen çağdaş eleştirel söylemler, bunu doğrulamaktadır. Amerikalı seramik sanatçısı Dick Lehman’ın da ifadesinde belirttiği gibi seramik gelecek kurgusunda, önemli rollere soyunmuştur.

Geleneksel çalışan kuşak temsilcilerinden olan Dick Lehman, seramik alanında daha parlak ve daha renkli sınırlar, lekeler ve dokuların ortaya çıkması ile kendi dönemini yansıtan ve sahip olunan şeye tutunmak için düşünce ve uygulamaların yeni olana taşınmasında, sadece biraz farklı olmasına rağmen, daha aزیyla daha fazlasını yaparak, yeniyile rekabet etmeye çalışılması olarak ifade etmiştir. (Lehman, D., 2019).

Farklı görüntülerle form kombinasyonları üretebilmek için yeni yöntemleri uygulamak ve keşfetmek zengin malzeme, bilgi birikimi gerektirir. Bu birleşim, seramik endüstrisi için yeni yöntemler, yaklaşımlar gerçekleştirmek adına geleneksel seramik yöntemlerle birlikte yeni dijital görüntüleme, 3D baskı teknolojilerinin kullanılması, 3D tarama ve baskı tekniklerinden elektrostatik lazer baskı tekniğinin keşfi ile bu oluşumların seramik yüzeylerde kullanımı, seramik endüstrisi için oldukça önemli atılımlardır, adımlardır. Seramik endüstrisi için ticari üretimde dijital baskının geliştirilmesi ve 3D baskı teknolojilerinin kullanılması yeni yöntem arayışları, yaklaşımlar ve görsel boyut kazanımlarını artıracaktır, şüphesiz bu alanda çalışan pek çok sanatçı ve seramik sanatçısı bulunmaktadır.

Bu yenilikler ışığında araştırmacı ve seramik sanatçısı Dr. Steve Brown’un uygulamaları örnek gösterilebilir, Londra V&A Müze restorasyonunda da yeni yaklaşımlar gerçekleştirmek için geleneksel seramik yöntemlerle birlikte yeni dijital görüntüleme ve 3D baskı teknolojilerinin kullanılması ile restorasyon için yeni yöntemler geliştirerek, 3D baskı teknolojilerini kullanmaya, dijital baskının geliştirilmesine çalışmış, daha sonra bu doğrultuda eserler vermiştir (Görsel 8).

Görsel 8. Steve Brown, 'Taxonomy - After Haeckel I & II' 'Shifting Sands' (Detail) – 2012, 'Matrix' 2006

Bireyin sanat potansiyelinin oluşması, gelişmesi toplumsal açıdan önemlidir. Sanatın yaşamın merkezinde yer alması birey açısından, kendi sanatsal deneyimlerini derinleştirerek toplum üzerinde etik, siyasal, dinsel anlamda kendine ifade olanağı yaratması ve bulmasıdır. Gelişimi için yine sanattan, özellikle de seramikten etkin bir şekilde yararlanabilir.

Toplumlar böyle gereksinimler duyumsarken, bunlara karşılık vermek isteyecek ve bunun için de yine sanat yolunu seçecektir.

Brendan Tang'ın heykel serisi Manga Ormolu, teknoloji ve seramik birlikteliğinin ilgi ile izlendiği örneklerdendir. Manga Ormolu parçalarında, fütüristik robot parçaları ve geleneksel Çin seramikleri birlikteliği ile temalar birleşmiş, ürünler ortaya çıkmıştır (Görsel 9).

Sanatçı çalışmalarında eğri çizgileri ve karmaşık desenleri bağdaştırırken, 18. yüzyıl Avrupa'sının var olan sanat eserlerine altın yıldız ekleme uygulaması olan Ormolu'dan esinlenmiş, seri oluşturmuş, seri robotik elemanlarla birleştirilmiş, çömlekçi genel formu, robotik kısıtlamaları aşmıştır (Couden, C., Brendan Tang Melds Sci-Fi and Ceramics in Cybernetic Sculpture, 05/12/2016).

Görsel 9. Brendan Tang, Manga Ormolu Serisi

Katharine Morling ise illüstrasyonu çağrıştıran çarpıcı seramik heykeller ile dikkat çeker. İlk bakışta, kâğıttan yapılmış hissini uyandıran çalışmaları, kendi ifadesinde de belirttiği gibi seramik ortamında 3 boyutlu çizimler olarak tanımlanabilir. Ürünler üzerinde tek renk kullanır ve elle çizilmiş cansız nesnelere karmaşık bir biçimde şekillendirerek yeni bir varlığa dönüştürür (Görsel10). Çalışmaların yüzeyindeki her bir parçaya, bir cisim, bir duygu katmanları verdiğini ve izleyicinin zihninde yoruma açık olan hikayelerle bağdaştırıldığını, çeşitli cansız nesnelere benzersiz bir hayat vermek için seramikleri, ortam olarak kullandığını söyler (Designboom, 2014).

Görsel 10. Katharine Morling 'in 3D Yapıtları

Yeni malzemeler, genellikle yeni teknikler gerektirir ve eski tasarım sorunlarına yeni çözümler getirir. Seramik sanatçısı İspanyol Irma Gruenholz, illüstrasyonu çağrıştıran seramik heykel çalışmalarını bir adım ileriye taşıyarak, kil illüstrasyon heykeller yapar. Gruenholz, önce 2D ortamı oluşturur, daha sonrada 3D ortamda, belirlediği parlak renklerle tasarımını şekillendirerek yaratır (Görsel11).

Görsel 11. Irma Gruenholz, Kil Illüstrasyon Çalışma

Çalışmalarında kendisini 3D illüstratör olarak tanımlayan sanatçı, bu üç malzemeyi birleştirerek seramik heykeller yaratmayı başarmıştır. Sanat eseri, kil ile elle şekillendirilmiş çizimler ve üç boyutlu alanda çalışmasına izin veren çeşitli malzemelerden oluşur. Her projenin olanaklarını keşfetmeyi yeni çözümler ve dokularla deney yapmayı sever (Gruenholz, 2016, Made in shoreditch Magazine, Plasticine and Threads by Irma Gruenholz).

Gruenholz, aydınlatma ve fotoğraflamadan önce her bir illüstrasyonu modelleme kiliyle şekillendirerek özenle inşa eder ve her parçaya derinlik hissi verilmesini sağlar.

Japonya'nın önde gelen kadın seramik sanatçılarından Hitomi Hosono, eserlerinde bitki esintili, detaylandırılmış çiçek parçalarından oluşan çok katmanlı, ince porselen formlar ortaya koyar. Hosono bu porselen eserlerini oluştururken, ilk referansını Josiah Wedgwood'dan aldığı tekniği kullanarak gerçekleştirir. Onun gibi ince seramik kabartmalar uygular veya bir parçaya yüzey dekorasyonu olarak dallar ekler (Görsel 12).

Görsel 12. Hitomi Hosono, Porselen Botanik Sanat Eserleri

Hosono, farklı yöntemler ve kil gövdeleri ile kapsamlı deneyler ortaya koyarak, iki yeni heykelsel kullanım yöntemi ortaya çıkarmıştır: biri bir şeklin tüm yüzeyini dallarla kaplamak, diğeri ise sanat nesnesini sadece kabartmanın birçok katmanından inşa etmek, oymaktır. Farklı boyutlarda ince ayrıntılar eklemek için her bir parçayı modifiye eder (<https://www.designboom.com/art/hitomi-hosono-intricately-crafts-botanical-influenced-ceramics-01-12-2014/>).

Sanat Tarihi Profesörü Jean Robertson'un da ifadesinde belirttiği gibi, bu yüzyılda sanat, son derece devimsel bir çalışma alanına dönüşerek, gelişen bir uygulama, araştırma ve yayın alanı haline almıştır. Birçok 21. yüzyıl sanatçısı, bugün çevrimiçi ağlar aracılığıyla canlı bir şekilde sunulan küresel görsel kültürden derinden etkilenmektedir. Birçok sanatçı, sosyal medya aracılığıyla yayılmak için sanat yaratır. Yeni teknolojiler, yeni olanaklar meydana getirirken farklı zorluklar sunmaktadır (Robertson, J., Art in the 21st Century, Oxford Artwww.oxfordartonline.com).

Sanatçı, kendi ve bireylerin deneyim dünyasının parçalarından bir bütün yapmak için uğraşı içindedir. İnsan formlarının bir parçası olduğu kusursuz ya da kusurlu doğa formlarıyla direkt bir bağlantı kurmaya çalışır. Yaratı dili olarak kil ile konuşmak ya da kili konuşurarak zenginleştirilmesinde farklı boyutlara taşıma deneyimi yaşar, yaşatır.

4. Sonuç

Estetik, güzellik ve sanat algısı ,insan deneyiminin ayrılmaz bir parçasıdır. Çağdaş estetik, güzellik veya sanatın tekil bir tanımının olmadığını, aksine her ikisinin de gözlemci tarafından o anda bulunabileceğini ve deneyimlenebileceğini savunarak evrensel kurala karşı gelir.

İnsanda, doğası gereği kontrol edilemeyen pek çok nokta bulunmaktadır. Sanatçı, toplum adına bir şeyler ortaya koyarken, eser yaratma deneyimini aktarmakta, geçmiş ve günümüzün zorluklarını ya da yaşanmışlıklarını farklı, çekici bir boyuta taşımaktadır.

Sanatçının bir eserle ilişkisi, izleyicinin deneyimleriyle ilgili olarak oluşmuştur. Sanatçı, eseri içinde çeşitli işlem deneyimleyebilir ya da malzeme ile objeleri birleştirip, yeni hikayeler yaratabilir. Bazen formların oluşumunda belirli bir malzemede yapılabilecek sınırlamalar vardır. Kişi, kilin nasıl manipüle edileceğine ilişkin farklı varyasyonlar araştırabilir. Böylece seramik malzemeyi sergileyerek deneyler, estetik özellikler için daha geniş bir perspektif arayabilir. Sanatsal uygulayıcılar, seramik malzemeler kullanarak yapılan, sanatı çevreleyen çağdaş eleştirel söylemler ışığında, ortam karmaşıklığının altını çizen bir dizi zıt- hatta çelişkili- anlayışın yanı sıra, farklı bakış açılarını sergilemektedirler.

Doğu'dan Batı'ya sanatçılar, geleneklerinden ve Batı- Doğu sentezinden ilham alarak günümüzün ana akım kültür, toplum ve politikanın yönlerini yorumlayan çağdaş oluşumlar meydana getirmişlerdir. Geleneksel-işlevsel nesne üretme yanında birtakım farklı teknik uygulamalar içeren çeşitli, yenilikçi yaklaşımları benimseyip kullanan seramik sanatçıları, sadece kili ve porselen-kil karışımlarını şekillendirerek, kili heykelsel bir araç olarak ele almamakta, uyarıcı ve düşündürücü bir gösteriye dönüştürmektedir. Aynı zamanda politikanın durumunu yansıtmak için uyumsuz unsurları karıştıran ve birleştiren, çevre ve post-endüstriyel manzaralar üzerine kültürel ve sosyal perspektifleri araştıran, onları parçalayıp, parçaları tekrar yorumlayarak daha önce denenmemiş işler üretebilmektedir.

Bu çalışma, sanat yapıtlarının günümüz sanat anlayışı çerçevesinde oluşumunun belirlenerek biçimlenmesi, eserlerin şekil değişiminin gerçekleşmesi yolunda farklı görüntülerle form kombinasyonları üretebilmek için yeni yöntemlerin uygulanması üzerine şekillenmiştir.Seramik endüstrisinde yeni yaklaşımlar gerçekleştirmek için geleneksel seramik yöntemlerle birlikte yeni dijital görüntülemeler üzerine yapılan çalışmalar önemlidir. Bu nedenle 3D baskı teknolojilerinin kullanılması, 3D tarama ve baskı teknikleri gibi oluşumların seramik yüzeylerde ve formlarda kullanımı, yeni aktarımların gerçekleşmesine zemin oluşturmaktadır.Seramik geleneğinde yerleşik tavır ve estetik arayışlar, meydana gelen yenilikler doğrultusunda geleneğin yeniden inşa edilebilirliğini göstermiştir . Kaos, sanatçının içselleştirdikleri ile estetiğe dönüşerek, günümüz sanatına boyut ve değer katmış, etkimiştir. Sanat ve sanatçı ikileminde estetik ve görsel kimliğin bir değer olarak güç kazanması aktarılmıştır.

Kaynakça

Arat, N. (1987). *Etik ve Estetik Değerler*. İstanbul: Say Yayınları. (2.basım)

Çizer, S. (2014). *Terra Sigillata*. İzmir: Tibyan Yayıncılık Basım Yayım Matbaacılık.

Gökberk, M. (1985). *Felsefe Tarihi*. İstanbul: Remzi Kitap Evi. (5.basım)

Kagan, S. M. (2008). *Estetik ve Sanat Notları* (A. Çalışlar,Çev.)İzmir: Karakalem Kitabevi.

Lewis, B. (2007). *Çatışan Kültürler* (N. El Hüseyini, Çev.) İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.

Llyod, S. (1997). *Türkiye'nin Tarihi, Bir Gezginin Gözüyle Anadolu Uygarlıkları*.

(E. Varinlioğlu Çev.) Ankara:Tübitak Popüler Bilim Kitapları.

Mengüşoğlu, T. (1983). *Felsefeye Giriş*.İstanbul:Doğubatu Yayınları.(3.basım)

İnternet Kaynakları

Couden, C. (2016). "Brendan Tang Melds Sci-Fi and Ceramics in Cybernetic Sculpture,"(Erişim: 19.06.2021)<https://makezine.com/2016/05/12/brendan-tang-melds-sci-fi-and-ceramics-in-cybernetic-sculpture/> (Fine ceramic vases and dinnerware merge with giant robots in Brendan Tang's series of sculptures, Manga Ormolu, By Andrew Salomone, on May 9,2014) adresinden alındı.

Chin, M. (2019). *Researchers create ultra-lightweight ceramic material that can* February 14, 2019,

(Erişim:19.06.2021)<https://newsroom.ucla.edu/releases/ultra-lightweight-ceramic-material-withstand-extreme-temperatures>, adresinden alındı.

Designboom (2014).*katharine morling's ceramic furniture + objects appear two-dimensional* (Erişim:16.06.2021)<https://www.designboom.com/art/katharine-morling-ceramic-2dimensional-04-22-2014/> adresinden alındı.

Ford, P. (2009). *What is Aesthetics?*(Erişim: 19.06.2021)<https://paulford.com/communication/what-is-aesthetics/> adresinden alındı.

Gotlieb,R.(2006).*Contemporary Ceramics.The Canadian Encyclopedia*.(Erişim:19.06.2021) <https://www.thecanadianencyclopedia.ca/en/article/contemporary-ceramics> (Son Düzenlenen Mart 4, 2015)adresinden alındı

Gruenholz, İ. (2016). *Made in shoreditch Magazine, Plasticine and Threads by Irma Gruenholz* – (Erişim : 19.06.2021)<http://madeinshoreditch.co.uk/2016/06/01/plasticine-threads-irma-gruenholz/> adresinden alındı.

Hosono,H.(2014).*Intricately crafts botanical influenced ceramics art*.(Erişim: 19.06.2021)<https://www.designboom.com/art/hitomi-hosono-intricately-crafts-botanical-influenced-ceramics-01-12-2014/>,hitomi hosono intricately crafts botanical influenced ceramicswww.designboom.com > art) adresinden alındı.

Hosono,H. (Erişim: 19.06.2021) <https://www.wedgwood.co.uk/content/be-inspired/hitomi-hosono-blog/> adresinden alındı.

Hosmer, K. (2014). *Art, Playful Ceramic Sculptures Look Like 3D Paper Drawings*.(Erişim: 19.06.2021) <https://mymodernmet.com/author/katiehosmer/page/25./> adresinden alındı.

Lehman,D.(2019).*Clay Culture: More or Less - Ceramic Arts Network*.(Erişim: 19.06.2021)<https://ceramicartsnetwork.org/ceramics-monthly/ceramic-art-and-artists/ceramic-artists/clay-> adresinden alındı.

Lilley,C.(2020).*Why you should be collecting ceramic art*(Erişim:19.06.2021). [https://www.dailymaverick.co.za/article/2020-02-18-why-you-should-be-collecting-ceramic-art/Why you should be collecting ceramic art - Daily Maverickwww.dailymaverick.co.za > 2\) adresinden alındı.](https://www.dailymaverick.co.za/article/2020-02-18-why-you-should-be-collecting-ceramic-art/Why%20you%20should%20be%20collecting%20ceramic%20art%20-%20Daily%20Maverickwww.dailymaverick.co.za%20%26%202%20adresinden%20alindi)

Perera,L.M.(t.y.)*Digitizing your pregnancy with Artec Eva* (Erişim : 19.06.2021)<https://www.artec3d.com/cases/digitizing-your-pregnancy-with-artec-eva/> adresinden alındı

Perera,L.M.(t.y.) *Dutch-Chinese history comes to life as Artec Eva and Space Spider help recreate 17th-century ceramics.*(Erişim: 19.06.2021) (<https://www.artec3d.com/it/cases/chinese-porcelain-3d-scanned>, Loretta Marie Perera)

Roberts,S.(2017),*PhilipEglin:UnfinishedBusiness.*(Erişim:01.07.20219).<https://sararobertsblog.wordpress.com/2017/07/24/philip-eglin-unfinished-business/> adresinden alındı.

Robertson, J.(t.y) *Art in the 21st Century.*(Erişim: 19.06.2021). [https://www.oxfordartonline.com/page/art-in-the-21st-centuryArt in the 21st Century /](https://www.oxfordartonline.com/page/art-in-the-21st-centuryArt%20in%20the%2021st%20Century%20/) adresinden alındı.

Silka, P. &Andrey, V. (2017). *The Serious Relationship of Art And Technology.*(Erişim: 19.06.2021)): <https://www.antheamissy.com/the-serious-relationship-of-art-and-technology/> July 25, 2017/ adresinden alındı.

Tyilo, M. (2020). *Why you should be collecting ceramic art*, 18 February 2020 (Erişim: 19.06.2021)<https://www.dailymaverick.co.za/article/2020-02-18-why-you-should-be-collecting-ceramic-art/> adresinden alındı.

The Scottish Galery (t.y). *Philip Eglin* , Erişim:01.07.2021.<https://scottish-gallery.co.uk/artist/philip-eglin>. adresinden alındı.

Silka, P. &Andrey, V. (2017). *The Serious Relationship of Art And Technology.*(Erişim: 19.06.2021)): <https://www.antheamissy.com/the-serious-relationship-of-art-and-technology/> July 25, 2017/ adresinden alındı.

Whiting,D. (t.y). *Philip Eglin* .(Erişim:01.07.20219.<https://www.oxfordceramics.com/artists/38-philip-eglin/overview/> adresinden alındı.

Zandl, I. (2019). *Artechouse Nyc. Best Digital Art In The World, Art & Design.* Sep. 10, 2019.(Erişim: 19.06.2021). <https://theopinionator.com/artechouse-nyc-showcases-the-best-digital-art-in-the-world/> adresinden alındı.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1. <https://impresiontredede.com/imprimiendo-ceramica>, Erişim Tarihi: 27.06.2021

Görsel 2. <https://www.artec3d.com/it/cases/digitizing-your-pregnancy-with-artec-eva> Erişim Tarihi: 27.06.2021

Görsel 3. Philip Eglin, <https://www.oxfordceramics.com/artists/38-philip-eglin/overview/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 4. Philip Eglin, <https://www.oxfordceramics.com/exhibitions/19/works/artworks3105/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 5. Philip Eglin, <https://www.oxfordceramics.com/exhibitions/13/works/artworks2405/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 6. Roberto Lugo, <https://www.artsy.net/artwork/roberto-lugo-yo-soy-boricua-a-dna-study> / Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 7. Li Hongwei, <https://www.puckergallery.com/li-hongwei/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 8. Steve Brown, <https://www.steveroystonbrown.com/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 9. Brendan Tang, <http://www.iloboyou.com/brendan-lee-satish-tang-ceramic-sculptures/> Erişim Tarihi: 19.06.2021 <https://ceramic.school/courses/brendan-tang-how-to-make-my-manga-ormolu-series/>

Görsel 10. Katharine Morling, <http://www.fubiz.net/en/2014/05/08/3d-artwork-by-katharine-morling-2/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

Görsel 11. Irma Gruenholz, clay illustration. <https://irmagruenholz.tumblr.com/> Erişim Tarihi:19.06.2021 <https://twistedsifter.com/2016/05/clay-illustrations-by-irma-gruenholz/clay-illustrations-by-irma-gruenholz-6/>

Görsel 12. HitomiHosono,<https://www.telegraph.co.uk/luxury/design/hitomi-hosonos-botanical-beauty-unfurls-daiwa-foundation/> Erişim Tarihi: 19.06.2021

